

Коментар НРА «Рюрік» до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» №3795-VI від 22.09.2011 р.

Нещодавно набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» №3795-VI від 22.09.2011 р. Даний Закон містить ряд важливих положень щодо захисту прав кредитора, вдосконалення процедури банкрутства, процедури звернення стягнення на майно боржника, процедури права вимоги за кредитними договорами тощо. Однак найбільшого обговорення в засобах масової інформації з усієї низки змін викликало одне речення, а саме: «Надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті на території України забороняється», яке є доповненням до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів». Прийняття рішення про заборону валютного кредитування передувало цілий ряд інших нормативних актів, які в певній мірі обмежували можливості Банків щодо видачі кредитів в іноземній валюті. Зокрема:

- Постановою Правління НБУ «Про додаткові заходи щодо діяльності банків» №319 від 11.10.2008 р. було встановлено, що банки можуть надавати кредит в іноземній валюті контрагентам, які не мають валютної виручки, у межах заборгованості за ними, що склалася на цю дату. Усі інші кредити банки можуть надавати в установленому порядку за наявності відповідних ресурсів.
- Постановою Правління НБУ «Про затвердження Змін до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» №406 від 01.12.2008 р. було підвищено норми резервування за кредитами в іноземній валюті. Так, згідно змін, ставка резервування за однорідними споживчими кредитами в іноземній валюті при видачі становить 50%, а якщо позичальник допустить прострочення платежу за кредитом хоча б на 1 день, то процент резервування збільшується до 100%. Хоча для розрахунку резервів використовується так званий чистий кредитний ризик (різниця між сумою виданого кредиту і вартістю забезпечення відкоректовану на спеціальний коефіцієнт), такі високі ставки резервування змушують банки піднімати процентну ставку за ними, що робить їх невідповідними для потенційних позичальників.
- Законом України «Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи» №1533-VI від 23.06.2009 р. було визначено наступне: «Фінансові установи мають право надавати кредити, позики в іноземній валюті фізичним особам – резидентам і нерезидентам, які не займаються підприємницькою діяльністю, тільки для оплати послуг нерезидентам за лікування та навчання за кордоном. Фінансові установи надають кредити, позики шляхом безпосереднього спрямування коштів на рахунок лікувальної установи або закладу освіти за умови пред'явлення фізичною особою-позичальником відповідних підтверджуючих документів та з урахуванням вимог нормативно-правових актів Національного банку України, що регулюють порядок здійснення переказів іноземної валюти за дорученням та на користь фізичних осіб». Зазначена зміна втратила свою чинність 01.01.2011 р.

Таким чином, до моменту прийняття Закону №3795, на законодавчому рівні вже було зроблено достатньо багато для заборони видачі споживчих кредитів в іноземній валюті, а його прийняття є логічним завершенням більш ніж дворічної дискусії з приводу доречності видачі кредитів не в національній валюті. Тому, на думку аналітиків НРА «Рюрік», даний Закон не стане джерелом значних потрясінь для банківської системи України, оскільки банки, де-факто, останні 2 роки майже не видавали споживчі кредити в іноземній валюті.

Серед інших змін, які покликані врегулювати відносини між кредиторами та споживачами фінансових послуг, закріплених в Законі, варто відмітити наступні:

- удосконалення процедури банкрутства шляхом усунення недоліків і невизначеностей з метою посилення гарантій захисту законних прав та інтересів кредиторів у процедурі поновлення платоспроможності боржника;
- усунення існуючої колізії між нормами Закону України «Про заставу», який передбачає стягнення заставного майна на основі виконавчого напису нотаріуса, і Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію об'яжень», норми якого не вказували на виконавчий напис нотаріуса, як підставу для звернення про стягнення майна боржника;
- положення Закону передбачають, що особі, яка виселяється за необслуговування кредиту, надається постійне житлове приміщення, зазначене в рішенні суду. На виселення, після прийняття кредитором рішення про звернення стягнення на передані в іпотеку житловий будинок чи житлове приміщення, мешканцям надається один місяць, якщо сторонами не погоджено більший строк;
- кредитодавцю забороняється встановлювати у договорі про надання споживчого кредиту будь-які збори, відсотки, комісії, платежі тощо за дії, які не є послугою у визначенні цього Закону. Умова договору про надання споживчого кредиту, яка передбачає здійснення будь-яких платежів за дії, які не є послугою у визначенні цього Закону, є нікчемною;
- кредитодавцю забороняється відмовляти споживачу в прийнятті платежу у разі дострокового повернення споживчого кредиту та встановлювати споживачу будь-яку додаткову плату, пов'язану з достроковим поверненням споживчого кредиту. Умова договору про надання споживчого кредиту, яка передбачає сплату споживачем будь-якої додаткової плати у разі дострокового повернення споживчого кредиту, є нікчемною.

В цілому, на думку аналітиків НРА «Рюрік», прийняття зазначеного Закону повинно зробити договірні відносини між позичальниками та кредиторами більш прозорими та ефективними, а отже, сприятиме активізації кредитування в Україні. В свою чергу, удосконалення законодавства, що регулює процедури банкрутства та звернення стягнення на майно боржника, дозволить банкам розв'язати ряд спорів з останніми.

РЕЗЮМЕ:

Введено заборону на надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті

Усунено існуючу правову колізію стосовно стягнення заставного майна на основі виконавчого напису нотаріуса

Передбачається, що позичальник не зобов'язаний сплачувати кредитору додаткові комісії й збори, які не були зазначені в договорі

Кредиторів заборонено відмовляти позичальникові в прийнятті платежу при достроковому погашенні кредиту і встановлювати будь-яку плату за це

Вдосконалено процедуру банкрутства з метою посилення захисту законних прав та інтересів кредиторів

Відповідальний за випуск :

Директор з розвитку НРА «Рюрік», к.е.н. Допіньський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Іванов Олександр Сергійович, тел. (044) 484-00-53 (вн. 109)

НРА «Рюрік»

☎ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема 52а

+38 (044) 383 0476, +38 (044) 484 0053

e-mail: info@rurik.com.ua

www.rurik.com.ua